

KPI RESEARCH SNAP

... อ่านงานวิจัยใน 4 หน้า

02 2568

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

การพัฒนาการสื่อสารสาธารณะของรัฐสภาไทย : กรณีศึกษาการถ่ายทอดสดการประชุมคณะ กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

อัจฉิมา แสงรัตน์
นักวิชาการสำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

“ปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดรัฐสภาโปร่งใสอย่างแท้จริงจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนและผลักดันให้ฟันเฟืองสำคัญอย่างการทำงานของคณะกรรมการสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะชน”

สถาบันพระปกเกล้า

ในยุคของเทคโนโลยี
การเข้าถึงและการมีส่วนร่วม
ทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น
โดยชุดข้อมูลที่รัฐสภา
จำเป็นต้องเปิดเผยเป็นปกติ คือ
“การเปิดเผยการประชุม
ของคณะกรรมการ”

การพัฒนาการสื่อสารสาธารณะของรัฐสภาไทย : กรณีศึกษาการถ่ายทอดสดการประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี	ชื่อเรื่อง
อัจฉิมา แสงรัตน์	นักวิจัย
154 หน้า	จำนวนหน้า
สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า สถาบันพระปกเกล้า	จัดพิมพ์โดย
2567	ปีที่พิมพ์
อัจฉิมา แสงรัตน์ นักวิชาการสำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา	ผู้สรุป
เกษณี ธนการศักดิ์	ผู้ออกแบบ

รัฐสภาโปร่งใสกับ การทำงานของ คณะกรรมการการ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยกำหนดช่องทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วม โดยการใช้สิทธิทางตรง กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้รัฐมีหน้าที่ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งปัจจุบันนี้รัฐสภาไทยได้สร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย

หลักการมีส่วนร่วมของรัฐสภา ประกอบด้วย 1) *การให้ข้อมูล* รัฐสภาต้องทำหน้าที่แจ้งให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐสภา 2) *การศึกษา* รัฐสภาต้องทำหน้าที่ในการให้การศึกษาเกี่ยวกับรัฐสภาและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา 3) *การสื่อสาร* รัฐสภาต้องทำหน้าที่ในการสร้างช่องทางการปฏิสัมพันธ์ 4) *การให้คำปรึกษา* รัฐสภาต้องทำหน้าที่สร้างองค์ความรู้แบบองค์รวม 5) *การมีส่วนร่วม* รัฐสภาต้องพยายามสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นสาธารณะในกระบวนการรัฐสภา ในยุคปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยี จึงทำให้การเข้าถึงและการมีส่วนร่วมทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น โดยชุดข้อมูลที่รัฐสภาจำเป็นต้องเปิดเผยเป็นปกติ คือ ข้อมูลกิจการรัฐสภา ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ “การเปิดเผยการประชุมของคณะกรรมการการ

บทบาทหน้าที่และความสำคัญ ของการทำงานของคณะกรรมการการ

คณะกรรมการการถือเป็นหน่วยทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีหน้าที่และอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภา การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการโดยอ้อมของประชาชนเพื่อตั้งผู้แทนของตนมาทำหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านผู้แทน คณะกรรมการการมีอำนาจหน้าที่ในการกระทำการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่บางครั้งจะต้องประสานขอข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือจากบุคคลผู้ดูแลข้อมูลหรือเรียกบุคคลมาแถลงข้อเท็จจริงและจัดทำรายงานต่อสภา ระบบกรรมการการจึงถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการ ประกอบด้วย การพิจารณาร่างกฎหมายที่เข้าสู่การพิจารณา ทั้งร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อสภา และการศึกษา สอบหาข้อเท็จจริงเรื่องต่าง โดยบทบาทของคณะกรรมการการของรัฐสภาในแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และด้วยความสำคัญของคณะกรรมการการจึงทำให้มีการเรียกคณะกรรมการการว่า “สภาเล็ก”

การเผยแพร่ การประชุม

ของคณะกรรมการ กรณศึกษาต่างประเทศ

รัฐสภาอิตาลี

รัฐสภาอิตาลี มีช่องทางการสื่อสารหลักผ่านเครือข่ายโทรทัศน์ของรัฐ โดยจะมีการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา และการประชุมของคณะกรรมการเป็นรายการหลัก และการจัดทำเป็นรายงานที่ตีพิมพ์ในรูปแบบของกระดานข่าวของรัฐสภา (Bulletin) ที่ดำเนินการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในข้อบังคับการประชุมสภามีการระบุถึงขั้นตอนการเตรียมประชุมคณะกรรมการในส่วนการพิจารณา ร่างกฎหมายจะต้องดำเนินการเป็นสาธารณะในรูปแบบของรายงานคำต่อคำ ซึ่งสมาชิกรัฐสภาและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ทั้งรายงานจดหมายข่าวของรัฐสภา และระบบภาพและเสียงของรัฐสภา

รัฐสภา สหรัฐอเมริกา

รัฐสภาสหรัฐอเมริกา มีช่องทางหลักที่ใช้ในการสื่อสารกับประชาชน คือ C-Span เป็นเครือข่ายเคเบิลทีวีและดาวเทียมของอเมริกา โดยถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภา การประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะกรรมการ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐสภาที่เผยแพร่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงผ่านทางช่องโทรทัศน์วิทยุ และเว็บไซต์ของรัฐสภา C-span I (สภาผู้แทนราษฎร) และ C-span II (วุฒิสภา) ในกรณีของการประชุมของคณะกรรมการพิจารณางบประมาณที่มีการกำหนดไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการถ่ายทอดสดให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการประชุมคณะกรรมการชุดอื่น ๆ คือ การถ่ายทอดสดผ่านช่องโทรทัศน์ วิทยุและเว็บไซต์

ของรัฐสภา ผ่าน
ช่อง C-Span I และต้อง
เปิดเผยเอกสารต่อสาธารณะ
ในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้
ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

รัฐสภา ออสเตรเลีย

รัฐสภาออสเตรเลีย ได้มีการจัดเตรียมช่องทางการสื่อสาร ที่ทำให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอก รวมถึงประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นทางการของรัฐสภาได้ ทั้งข้อมูลการประชุม การสัมภาษณ์สมาชิกรัฐสภา การประชุมของคณะกรรมการของรัฐสภาออสเตรเลีย จะมีการเผยแพร่ออกอากาศทั้งในรูปแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และวิทยุโทรทัศน์ ที่จัดทำขึ้นโดยรัฐสภาและต้องจัดเก็บในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายโดยคณะกรรมการที่ถูกถ่ายทอดสดผ่านเว็บไซต์ของรัฐสภา

รัฐสภาแห่ง สาธารณรัฐ เกาหลีใต้

รัฐสภาแห่งสาธารณรัฐเกาหลีใต้ มีช่องทางการสื่อสารของรัฐสภา คือ National Assembly of South Korea (NATV) มีรายการถ่ายทอดสดการประชุมรัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมาย กิจกรรมความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รายการเกี่ยวกับปัญหาสังคมปัจจุบัน เศรษฐกิจ

และงบประมาณ รวมถึงรายการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการประชุมทั้งหมดของรัฐสภาถูกถ่ายทอดแบบเรียลไทม์ผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารได้ตลอดเวลา ซึ่งรัฐสภาเกาหลีใต้มีคณะกรรมการในชุดต่าง ๆ

ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาและเสนอคำแนะนำเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ในรัฐสภา ตลอดจนการพิจารณางบประมาณของประเทศด้วยเช่นกัน

ที่ผ่านมารัฐสภาหลายประเทศทั่วโลกต่างต่อสู้กับคำถามว่า “จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดสดจากห้องประชุมของคณะกรรมการได้หรือไม่” ซึ่งหลายประเทศก็ประสบความสำเร็จในการออกอากาศจากห้องประชุมได้ แต่อีกหลายแห่งก็ยังอยู่ในขั้นตอนของการต่อรอง และยังมีอีกหลายประเทศที่ยังต้องเผชิญกับการต่อต้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐสภาไทย

สำหรับการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

1. การเปิดเผยการถ่ายทอดสดการประชุมของคณะกรรมการฯ ต้องพิจารณาว่าขั้นตอนใด หรือ ประเด็นใดที่มีความสำคัญ และต้องดำเนินการเปิดเผยในขั้นตอนหรือประเด็นนั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนและสาธารณะได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูล

2. คณะกรรมการวิสามัญในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีควรพิจารณาเลือกใช้แพลตฟอร์มที่รัฐสภาออกแบบไว้ที่ชื่อ “ถ่ายทอดการประชุม” ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ของคณะกรรมการฯ เพื่อให้ประชาชนที่มีความสนใจได้รับชมการพิจารณาด้วยในกรณีเช่นนี้หลายประเทศได้ใช้แพลตฟอร์มของเว็บไซต์ในการถ่ายทอดการประชุมในลักษณะเช่นนี้ด้วยเช่นกัน

3. รัฐสภาต่างประเทศส่วนใหญ่มีกระบุงบข้อบังคับการประชุมและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญจะต้องมีการประกาศให้ประชาชนรับทราบวาระการประชุม วัน สถานที่ อย่างน้อยล่วงหน้าหนึ่งอาทิตย์ก่อนประชุม ดังนั้น รัฐสภาไทยสามารถนำแนวปฏิบัติของรัฐสภาต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมและเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนอาจจะกำหนดในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในการเปิดเผยการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

5. รัฐสภาของหลายประเทศกำหนดว่าการประชุมของคณะกรรมการฯ ต้องมีการถ่ายทอดสดและเผยแพร่เอกสาร

ทุกอย่างให้เป็นสาธารณะโดยมีข้อกำหนดที่ชัดเจน ในรัฐสภาบางแห่งมีการอนุญาตให้ประชาชนสามารถทำหนังสือขอเข้าร่วมประชุมในประเด็นที่สนใจ ซึ่งเป็นแนวทางที่รัฐสภาไทยสามารถนำมาปรับใช้ โดยการบัญญัติข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ชัดเจนว่า “ทุกการประชุมของคณะกรรมการจะต้องมีการเปิดเผยต่อสาธารณะ ยกเว้นในกรณีที่เป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์ต่อความมั่นคงของชาติ ประเด็นอ่อนไหวหรือประเด็นที่ทางคณะกรรมการมองเห็นว่าต้องเป็นการประชุมลับ แต่ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเปิดเผยเป็นหลักปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

รัฐสภาในฐานะองค์กรนิติบัญญัติมีหน้าที่สำคัญในการตรากฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเครื่องมือสำคัญ คือ คณะกรรมการ ที่มีบทบาทในการพิจารณาร่างกฎหมาย ตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร และศึกษาเรื่องที่มีความสำคัญต่อสาธารณะ คณะกรรมการจึงมีบทบาทสำคัญในการแสดงถึงความโปร่งใสและเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชน สำหรับประเทศไทย การปรับปรุงข้อบังคับและการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการถ่ายทอดสดและเปิดเผยข้อมูลการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีถือเป็นเรื่องสำคัญ ควรมีการระบุข้อมูลที่ควรเปิดเผยและไม่สามารถเปิดเผยอย่างชัดเจน รวมถึงการจัดทำแนวปฏิบัติที่ครอบคลุม เพื่อให้การดำเนินการของรัฐสภาไทยเป็นไปอย่างโปร่งใสและมีมาตรฐานเทียบเท่ากับนานาประเทศ

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
ดูหนังสือฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558